

Prof. dr hab. Magdalena Wdowicka-Mackiewicz
Dyrektor Instytutu Dyrygentury
Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu
mwdowicka@amuz.edu.pl

Poznań, 15 sierpnia 2023 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Izabeli Kiryluk „łaciński repertuar na Boże Narodzenie”

Zlecniodawca opinii: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Rada Wydziału Edukacji Muzycznej, na mocy uchwały z dnia 4 lipca 2017 roku.

Praca doktorska przedstawiona przez mgr Izabelę Kiryluk składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD oraz opisu tegoż dzieła zatytułowanego „łaciński repertuar na Boże Narodzenie”. Promotorem pracy jest ks. dr hab. Michał Szulik, prof. UPH w Siedlcach.

Ocena dzieła artystycznego

Dzieło artystyczne – płyta CD, została nagrana w Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Siedlcach jesienią 2017 roku i opublikowana w folderze promocyjnym tejże placówki w 2018 roku. Zarejestrowane zostały następujące utwory:

1. Johann Stadlmayr (ok. 1575-1648) – *Jesu redemptor omnium*
2. William Byrd (ok. 1543- 1623) – *Puer natus est nobis*
3. Johann Caspar Aiblinger (1779-1867) – *Missa Advocata nostra für 3- stimmigen Frauenchor, Harfe, Violoncello und orgel*
4. Gasper Jareb (ur. 1985) – *Magnum Misterium* a cantata for treble Voices (SSA)with harp or piano accompaniment
5. Gabor Lisznay (1913- 1981) – *Puer natus in Bethleem*
6. Healey Willan (1880-1968) – *Hodie Christus est for- part Mixed Voices (SATB) a cappella.*

Cały repertuar znajdujący się na płycie został zaprezentowany podczas koncertu 13 stycznia 2018 r. w Zespole Szkół Muzycznych w Siedlcach.

Szczególną uwagę zwraca wielość podmiotów wykonawczych biorących udział w wykonaniu programu. Są to:

Zespół wokalny PSM II st. w Siedlcach (nr 1, 2),

Chór żeński PSM II st. w Siedlcach (nr 3),

Chór PSM I st. w Siedlcach (nr 4),

Chór PSM II st. w Siedlcach (nr 5,6),

Soliści: Adriana Masiak – sopran,

Agnieszka Skup – sopran,

Paulina Tymińska – alt,

Izabela Skaruz – wiolonczela,

Mateusz Wadowski – kontrabas,

Barbara Witkowska – harfa,

Tomasz Wojtuś – pozytyw.

Wszystkie zespoły przygotowała i całość poprowadziła od pulpitu dyrygenckiego Izabela Kiryluk.

Hymn Johanna Stadlmayra – *Jesu redemptor omnium* oraz motet Byrda *Puer natus est nobis* to utwory należące do gatunku muzyki dawnej, rzadziej wykonywanej przez zespoły, a wręcz prawie nieobecne w repertuarze szkolnych chórów. Z tym większym zaciekawieniem wysłuchałam ich w interpretacji doktorantki. Forma utworu *Jesu redemptor omnium* oparta jest o śpiew naprzemienny jedno i wielogłosowy (choraliter i figuralitier). Zwrotki chorałowe zostały wykonane przez głos tenorowy z właściwą chorałowi potoczystością i artykulacją. Następujące po nich zwrotki wielogłosowe zaśpiewane zostały zgodnie ze stylem: z zachowaniem retoryki tekstu, wyrównanym brzmieniem, jasną, naturalną barwą. Motet Williama Byrda, mimo tego, że ma fakturę 4 – głosową, jest skomplikowanym, polifonicznym dziełem. Doktorantka bardzo trafnie uwypukla zmiany fakturalne i rytmiczne w utworze. W sposób świadomy operuje właściwą artykulacją podkreślając słowo w muzyce. Jest wyczulona na kadencje, które muzycznie wieńczą frazy. Jestem pełna podziwu dla młodych wykonawców, którzy percepcyjnie, wokalnie i muzycznie udźwignęli ten wymagający utwór. Jest to zasługa dyrygentki, która dojrzałe przygotowała zespół do świadomego wykonania.

Kolejnym utworem znajdującym się na płycie jest *Missa Advocata nostra* für 3-stimmigen Frauenchor, Harfe, Violoncello und Orgel, która przenosi słuchacza w inny stylistycznie świat przełomu klasycyzmu i romantyzmu. Struktura dzieła jest przejrzysta, linie melodyczne śpiewne. Zespół żeński PSM II st. oraz solistki z towarzyszeniem zespołu instrumentalnego brzmią spójnie, choć głos najwyższy przeważnie dominuje w harmonii. Frazy są wykonane ze starannością i muzykalnością. Z recenzenckiej powinności zwrócę uwagę na nie zawsze wystarczającą dykcję, co szczególnie w utworach wokalnie – instrumentalnych

utrudnia zrozumienie tekstu. Całość poprowadzona została z dobrą pulsacją wewnętrzną, w dobrych tempach. Czytelne są zmiany artykulacji, dynamiki i barwy, które mają podkreślić tekst. Utwór jest wymagający wokalnie. Długie, niekiedy rozbudowane frazy w wolnych tempach i artykulacji legato, są wykonane bardzo dobrze. Również partie solowe zostały znakomicie przygotowane muzycznie. Nieznaczne uchybienia intonacyjne, np. w części *Benedictus* nie wpływają znacząco na ogólny odbiór dzieła. Dyrygentka akompaniuje prowadząc zespół instrumentalny z wyczuciem, z odpowiednim balansem dynamicznym, słuchając wokalistów.

Magnum Misterium Gaspera Jareba cantata for treble Voices (SSA) with harp or piano accompaniment to kolejna pozycja z przedstawionej do oceny płyty. Przyznaję, że wykonanie tego właśnie utworu szczególnie mnie zachwytiło. Brzmienie chóru dziecięcego, z zachowaniem jego naturalności, a jednak słyszalnym „oszlifowaniem” głosów, z towarzyszeniem dźwięku harfy daje piękny efekt. Utwór jest bardzo urozmaicony rytmicznie, trudny pod względem formy. Doktorantka znakomicie przygotowała zespół, ale co bardzo istotne – nie jest on „wycudzony” i „odśpiewany”, ale prawdziwie interpretowany. Słychać zaangażowanie emocjonalne bardzo przecież młodych wykonawców.

Wykonawcą utworu węgierskiego kompozytora Gabora Lisznyai *Puer natus in Bethleem* oraz *Hodie Christus est – Healeya* Willana jest Chór PSM II st. w Siedlcach. Dwa współczesne utwory na chór mieszany doskonale uzupełniają całość repertuaru złożonego na płytę. Wykonane z energią i dynamiką podkreślającą znaczenie tekstu stanowią efektowne podsumowanie muzyczne programu. Dobra dykcja, wyrównana emisja szczególnie żeńskich głosów świadczy o umiejętnościach wokalnych i pedagogicznych prowadzącej wszystkie zespoły doktorantki. Spójna wizja całości programu, wyrównany, bardzo wysoki poziom wykonawczy, są dowodem Jej wysokich kwalifikacji i umiejętności.

Przedstawione do oceny dzieło artystyczne stanowi oryginalne dokonanie artystyczne, które oceniam bardzo wysoko.

Ocena opisu dzieła artystycznego

Rozprawa doktorska stanowiąca opis dzieła artystycznego nosi tytuł: *Łaciński repertuar na Boże narodzenie*. Składa się ze wstępu, trzech rozdziałów i zakończenia. W aneksie zebrano i zamieszczono szczegółowy wykaz łacińskich wielogłosowych utworów na Boże Narodzenie. W pierwszym rozdziale, zatytułowanym *Powstanie i rozwój wielogłosowej muzyki na Boże narodzenie w języku łacińskim*, doktorantka przedstawia rozwój łacińskiej muzyki bożonarodzeniowej od chorału do czasów współczesnych. Dokonuje usystematyzowania wszystkich form, gatunków zawartych na nagranej płycie. Sięga do źródeł chorałowych muzyki na Boże Narodzenie, analizuje użyte teksty kompozycji. Cały podrozdział poświęca na omówienie łacińskich cykli mszalnych na Boże Narodzenie. W kolejnym wyodrębnia

kompozycje wokalne – instrumentalne przeznaczone na ten okres liturgiczny. Tak ujęte usystematyzowanie kompozycji, a także wspomniany wcześniej wykaz łacińskich wielogłosowych utworów na czas Bożego Narodzenia stanowi niezwykle cenne źródło informacji. Katalogując dzieła doktorantka dokonała żmudnej pracy, która niewątpliwie przyczyni się do rozwoju dyscypliny.

Drugi rozdział dysertacji poświęcony jest pracy dyrygenta – chórmistrza w szkole muzycznej na przykładzie Zespołu Szkół Muzycznych w Siedlcach, gdzie zatrudniona jest doktorantka.

Znajdują się tu informacje na temat szkoły, jej struktury, prowadzonych zajęć oraz pracy chórmistrza na bazie własnych metod nauczania. Bardzo interesujące są rozważania doktorantki poświęcone nauczaniu zintegrowanemu i roli chórmistrza jako „mentora” tejże metody. Połączenie działań dydaktycznych jako bazy, którą można wykorzystać na zajęciach chóru jest dla doktorantki „filozofią wchodzenia razem z uczniami w otaczającą ich przestrzeń muzyczno – emocjonalną, w której nauczyciel staje się przewodnikiem w ponownym odnajdywaniu i wykorzystaniu tego, co jest już doświadczeniem (wiedzą) ucznia”. Dużo uwagi poświęca nauce emisji głosu jako podstawy pracy chórmistrza. Formułuje interesujące wnioski dotyczące pracy dyrygenta w szkole.

Trzeci rozdział rozprawy dotyczy przygotowania i problemów wykonawczych związanych z wykonaniem łacińskich kompozycji na Boże Narodzenie nagranych na płycie CD. Doktorantka uzasadnia dobór utworów i podaje kryteria jakie brała pod uwagę podczas wyboru repertuaru. Następnie każdy utwór poddaje analizie pod względem genezy, struktury, tekstu, przebiegu oraz problemów wykonawczych dotyczących zarówno śpiewaków – chórzystów, a także dyrygenta. Analiza ta jest wzbogacona o trafnie dobrane przykłady nutowe. Doktorantka szczegółowo opisuje proces przygotowania poszczególnych utworów począwszy od pracy nad partyturą, przez naukę tekstu muzycznego i słownego po interpretację całości utworu. Doktorantka opisuje metody jakimi posługiwała się w pracy z wykonawcami o bardzo zróżnicowanym stopniu wykształcenia muzycznego – od uczniów szkoły podstawowej po profesjonalistów z zespołu instrumentalnego.

Praca doktorska napisana jest poprawnym, merytorycznie fachowym językiem. Zastosowane metody badań pozwoliły na przedstawienie tematu w sposób wyczerpujący i wieloaspektowy. Doktorantka wykazała się ogólną wiedzą dotyczącą dyscypliny i umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Uwagę zwraca skrupulatność edycyjna, a nieliczne błędy literowe nie wpływają na wartość naukową rozprawy. Opis dzieła artystycznego przyjmuję i oceniam wysoko.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę bardzo wysoki poziom pracy doktorskiej składającej się z dzieła artystycznego i jego opisu stwierdzam, że Pani mgr Izabela Kiryluk zaprezentowała oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego, a także wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie sztuki muzyczne.

Wnioskuje zatem do Rady Wydziału Edukacji Muzycznej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy o dopuszczenie doktorantki do publicznej obrony pracy.

prof. dr hab. Magdalena Wdowicka-Mackiewicz